

Sygn. akt: I ACa 1095/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 stycznia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Alicja Myszkowska (spr.)
Sędziowie:	SA Wiesława Kuberska SA Lilla Mateuszczyk
Protokolant:	st.sekr.sądowy Grażyna Michalska

po rozpoznaniu w dniu 29 stycznia 2013 r. w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa **K. Z.**

przeciwko **(...) Spółce Akcyjnej w W.**

o zadośćuczynienie, odszkodowanie, rentę i ustalenie

na skutek apelacji obu stron

od wyroku Sądu Okręgowego w Płocku

z dnia 13 czerwca 2012 r. sygn. akt I C 584/10

I. z apelacji powoda zmienia zaskarżony wyrok w pkt 1a, 3 i 5 w ten sposób, że:

- w pkt 1a zasądzoną z tytułu zadośćuczynienia kwotę 70.000 zł podwyższa do kwoty 120.000 (sto dwadzieścia tysięcy) zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 3 stycznia 2012 r.;

- w pkt 5 kwotę do pobrania 8.345,57 zł podwyższa do kwoty 10.018,75 (dziesięć tysięcy osiemnaście 75/100) zł;

II. oddala apelację strony pozwanej w całości;

III. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz K. Z. kwotę 2.700 (dwa tysiące siedemset) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym;

IV. nakazuje pobrać od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Płocku kwotę 2.500 (dwa tysiące pięćset) zł tytułem nieuiszczonej opłaty od apelacji powoda.

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 13 czerwca 20012r. w sprawie z powództwa K. Z. przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w W. o zadośćuczynienie, odszkodowanie i rentę oraz ustalenie, Sąd Okręgowy w Płocku:

1. zasądził od strony pozwanej na rzecz powoda:

a) tytułem zadośćuczynienia kwotę 70.000 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 13 czerwca 2012r;

b) tytułem odszkodowania kwotę 3.670,80 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 14 września 2010r;

c) tytułem utraconych zarobków rentę w kwocie po 305,90 złotych miesięcznie, poczynając od dnia 14 września 2010r, płatną z góry, do dnia 10 każdego miesiąca
z ustawowymi odsetkami, w razie uchybienia terminowi płatności;

d) tytułem zwiększonych potrzeb rentę w kwocie po 150 złotych miesięcznie, poczynając od dnia 14 września 2010r, płatną z góry, do dnia 10-ego każdego miesiąca,
z ustawowymi odsetkami, w razie uchybienia terminowi płatności;

2. ustalił odpowiedzialność strony pozwanej za szkody, jakie mogą ujawnić się w przyszłości, w związku z wypadkiem drogowym, jakiemu uległ powód w dniu 1 października 2007r;

3. i oddalił powództwo w pozostałej części;

4. a także określił opłatę ostateczną za żądanie ustalenia odpowiedzialności za szkody mogące wystąpić w przyszłości na kwotę 200 złotych;

5. i nakazał pobrać od strony pozwanej na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Płocku kwotę 8.345,57 złotych tytułem nie uiszczonych kosztów sądowych;

6. jak również zasądził od strony pozwanej (...) na rzecz powoda kwotę 3.617 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

(wyrok k. 355)

Powyższy wyrok zapadł na podstawie poczynionych przez Sąd Okręgowy ustaleń faktycznych, które Sąd Apelacyjny co do zasady podzielił i przyjął za własne, a z których wynika, że powód K. Z., będąc pracownikiem firmy (...) Sp. z o. o. z siedzibą w G., w dniu 1 października 2007r., podczas poruszania się na pasie drogi w miejscowości S., całkowicie wyłączonym z ruchu, w związku z wykonywanymi pracami remontowymi odcinka drogi krajowej, został uderzony przez samochód osobowy marki „S.”.

Na skutek uderzenia i doznanych urazów powód stracił przytomność i został przetransportowany do Wojewódzkiego Szpitala (...) w P.. Zespół powypadkowy z udziałem specjalisty bhp i ppoż. nie stwierdził, aby poszkodowany pracownik naruszył przepisy dotyczące ochrony życia i zdrowia.

Sprawcą wypadku był kierujący pojazdem W. Ś., skazany prawomocnym wyrokiem z dnia 31 października 2008r. przez Sąd Rejonowy w Sierpcu w sprawie IIK 860/07, został zobowiązany z mocą tego wyroku do zapłaty na rzecz poszkodowanego nawiazki w wysokości 10.000 złotych. Kwotę tę spłacał powodowi w ratach.

W wyniku wypadku doznał wielonarządowych obrażeń ciała w szczególności: w postaci mnogiego stłuczenia mózgu ze szczeliną złamania w kości czołowej i potylicznej oraz stłuczenia płuca lewego.

W Oddziale(...)w P. przebywał do dnia 15 października 2007r. Miał wykonane badanie komputerowej tomografii głowy, RTG klatki piersiowej, zastosowano leczenie zachowawcze i chirurgiczne opracowanie ran głowy.

Podczas kolejnej, jednodniowej hospitalizacji w dniu 15 lutego 2008r. u powoda rozpoznano: bóle głowy, stan po ciężkim urazie czaszkowo - mózgowym, całkowitą remisję zmian krwotocznych i bliznę mózgową w okolicy czołowej i inne. Stwierdzono zmiany mózgowe w badaniu tomograficznym głowy. Zalecono kontrolę w poradni neurologicznej i psychologicznej. Uraz głowy u powoda związany był z dolegliwościami o średnim, a następnie małym stopniu nasilenia przez okres jednego miesiąca.

Po wypadku powód miał usuwane popękane zęby i do chwili obecnej występują ubytki w jego uzębieniu.

Powód pozostawał pod opieką psychiatry w prywatnym gabinecie lekarza W. T., który stwierdził u niego organiczne zaburzenia afektywne po urazie mózgu w 2007r., choroba przewlekła.

Aktualnie powód od sierpnia 2011r. leczy się w Poradni(...)

w P. z rozpoznaniem: organiczne zaburzenia osobowości. Był konsultowany przez psycholog, który stwierdził u niego zaburzenia pamięci i koncentracji uwagi, obniżenie sprawności w trudnych sytuacjach społecznych, drażliwość, skłonność do czynów impulsywnych, zmianę tempa i zborności wypowiedzi i organiczne zaburzenia osobowości.

Z zaświadczenia wystawionego w dniu 13 września 2011r. przez lekarza z poradni (...)w P. wynika, że u powoda występuje trwale uszkodzenie mózgowie płatów czołowych. Jako choroby współistniejące lekarz wskazał na stan po operacji przepukliny kręgosłupa, dyskopatię lędźwiowa i depresję.

Powód cierpi także na refluks żołądkowo - przełykowy i leczy się na to schorzenie od 2007r.

Bóle kręgosłupa, które ujawniły się u powoda po wypadku, są samoistne i nie pozostają w związku ze zdarzeniem.

Niepełnosprawność powoda związana z narządem ruchu datowana jest od dnia 28 kwietnia 2006r.

W okresie od 16 czerwca do 22 lipca 2011r. powód przebywał w Oddziale (...) w G. po operacji przepukliny kręgosłupa.

U K. Z., na skutek poniesionych w wypadku obrażeń mózgu, występują objawy psychopatologiczne, wskazujące na istnienie organicznego, czyli trwałego uszkodzenia ośrodkowego układu nerwowego. Charakter i nasilenie stwierdzonych

u powoda objawów organicznego zaburzenia osobowości, uniemożliwia mu wykonywanie jakiegokolwiek pracy zarobkowej. W związku z upośledzoną kontrolą emocji, drażliwością i wybuchowością nie powinien wykonywać pracy w zespole ludzkim, jak również pracy wymagającej kontaktowania się z innymi ludźmi. Nadto, ze względu na pośledzenia pamięci, powierzchowne oceny sytuacji społecznych, uproszczone wnioski i sztywność myślenia, powód nie jest zdolny do pracy umysłowej. Powód wymaga systematycznej opieki psychiatrycznej, przyjmowania leków oraz oddziaływań psychoterapeutycznych, także w zakresie terapii rodzinnej, albowiem relacje rodzinne są z nim trudne. Powód powinien odbywać wizyty u lekarza psychiatry raz w miesiącu, a w okresie stabilizacji stanu psychicznego raz na dwa miesiące, natomiast u psychologa - raz w miesiącu. Koszt jednej wizyty u psychiatry lub psychologa wynosi 80 - 100 zł. Miesięczne wydatki na leki psychiatryczne kształtują się w kwocie około 50 złotych.

Aktualnie uszczerbek na zdrowiu powoda, w związku z wypadkiem przy pracy z dnia 1 października 2007r., uległ zwiększeniu do 50% , co zostało stwierdzone orzeczeniem lekarza orzecznika ZUS z dnia 21 listopada 2011r. Wcześniejsze orzeczenie z dnia 3 czerwca 2009r. wskazywało na 30% uszczerbek na zdrowiu.

Z uwagi na organiczne podłoże uszczerbku na zdrowiu, w zakresie stanu psychicznego, rokowanie na przyszłość u powoda są niepomyślne.

Powód w chwili wypadku miał 39 lat. Przed wypadkiem nie chorował. Był aktywny zawodowo. Zajmował się synem, z którym jeździł na rowerze, grał w piłkę. Zanim podjął zatrudnienie w firmie (...) pracował w budownictwie i prowadził działalność gospodarczą, handlową. W chwili zdarzenia miał zarejestrowaną działalność w zakresie projektowania, którą zajmowała się jego żona, osobiście nie pracował w biurze. Działalność ta została zakończona pod koniec 2008r.

Od chwili wypadku powód jest nerwowy, rozdrażniony, cierpi na bóle i zawroty głowy, narzeka na bóle kręgosłupa.

Powód praktycznie nie wykonuje w domu większych prac, w miarę swoich możliwości zdrowotnych robi zakupy, gotuje obiad, sprząta.

Przed wypadkiem powód osiągał wynagrodzenie w kwotach brutto: 1.266,51 zł (netto 919,46 zł) - za miesiąc sierpień 2007r i 1.921,03 zł (netto 1.359,50 zł) - za miesiąc wrzesień 2007r. W okresie od dnia 1 października 2007r. do 30 marca 2008r. powód korzystał ze zwolnienia lekarskiego, pobierając świadczenie w łącznej wysokości 10.342,24 zł brutto.

Następnie od dnia 31 marca 2008r. do 12 grudnia 2008r. powód otrzymywał świadczenie rehabilitacyjne przyznane mu decyzją ZUS z dnia 8 września 2008r. do dnia 25 marca 2009r., w wysokości 100% wynagrodzenia. Wyniosło ono kwotę 14.602 zł brutto.

Z dniem 1 grudnia 2008r. powód został zwolniony z dotychczasowego zakładu pracy (...).

Podwyżki, jakie nastąpiły w zakładzie pracy powoda, dotyczyły wynagrodzenia zasadniczego pracowników budowlanych i wyniosły w 2009r - 1.276 zł, w 2010r. - 1.317 zł, zaś w 2011r - 1.386 zł brutto miesięcznie. Premia uznaniowa zależna jest od wyników pracy.

Po utracie uprawnień do zasiłku rehabilitacyjnego powód wykazał do rozliczenia PIT w urzędzie skarbowym za 2009r. dochód w kwocie 4.469,04 zł, a za 2010r. nie zgłosił rozliczenia podatkowego.

Za lata 2007 i 2008 zarejestrowana na nazwisko powoda pozarolniczą działalność gospodarcza, była prowadzona przez jego żonę M. Z., która z tego tytułu osiągnęła dochód w kwotach 11.927,31 zł - 2007r. i 29.783,46 zł - 2008r.

Obecnie powód pozostaje bez własnych źródeł utrzymania. Podjął działania zmierzające do uzyskania renty i odwołał się od orzeczenia ZUS, który odmówił mu prawa do renty. Sprawa nadal się toczy przed sądem pracy i ubezpieczeń społecznych.

Poszkodowany zgłosił szkodę ubezpieczycielowi w dniu 16 grudnia 2008r., przyjętą do rozpoznania 22 grudnia 2008r.

Pismem z dnia 21 stycznia 2009r. pozwana poinformowała, o przyznaniu świadczeń w bezspornej wysokości z tytułu zadośćuczynienia - 18.000 zł (dopłata 2.000 zł w późniejszym okresie) i utraty części wynagrodzenia w okresie od 1 lutego 2008r. do 25 marca 2009r. - 4.200 zł.

W świetle powyższych ustaleń Sąd Okręgowy uwzględnił w części wytoczone powództwo i zasądził od strony pozwanej na rzecz powoda wskazane świadczenia w postaci zadośćuczynienia, odszkodowania i renty z tytułu utraconych zarobków oraz zwiększonych potrzeb.

Określając wielkość zasądzonego zadośćuczynienia Sąd Okręgowy miał na względzie, że w dniu 1 października 2007r. powód uległ wypadkowi drogowemu, na skutek którego doznał poważnych obrażeń w postaci urazów głowy i mózgu, co skutkowało u niego 50%, trwałym uszczerbkiem na zdrowiu psychicznym o podłożu organicznym. Po wypadku powód był nieprzytomny, leżał w szpitalu, doznane obrażenia zagrażały jego życiu. Odczuwał ból fizyczny w okolicach głowy, przeszedł zabieg usunięcia wyłamanych zębów, co również wiązało się z bólem i dyskomfortem wynikającym z

braku uzębienia. Po odbytej hospitalizacji powód wymagał opieki ze strony żony. Powód nadal odczuwa dolegliwości bólowe i doznaje cierpień psychicznych. Wymaga oddziaływań terapeutycznych i leczenia psychiatrycznego, z uwagi na występujące organiczne zaburzenia osobowości. W chwili wypadku powód był człowiekiem o pełnej aktywności zawodowej, wiódł życie rodzinne

i wspólnie z żoną wychowywał syna. Zdarzenie drogowe, które miało miejsce ponad 4 lata temu całkowicie zmieniło życie powoda, który nie powrócił do dawnej sprawności fizycznej i umysłowej. W chwili obecnej zostały przekreślone jego szanse na zatrudnienie. Powód stał się człowiekiem nerwowym, chwiejnym emocjonalnie, obolałym i nie radzącym sobie

z problemami. Wymaga wsparcia terapeutycznego i pomocy ze strony osób mu bliskich, z którymi relacje są zaburzone, w następstwie jego chwiejnych stanów psychicznych. Na jego stan psychiczny dodatkowo negatywnie wpływa obawa o przyszłość i źródło utrzymania w przyszłości. W konsekwencji w ocenie Sądu, odpowiednią sumą należnego powodowi zadośćuczynienia jest kwota 100.000 zł. Ustalone zadośćuczynienie spełnia swoją funkcję kompensacyjną i uwzględnia krzywdę powoda w aspekcie okoliczności zdarzenia, rodzaju poniesionych przez niego obrażeń i rozmiaru związanych z nimi cierpień fizycznych

i psychicznych, stopnia trwałego uszczerbku na zdrowiu, poczucie nieprzydatności

i konieczność korzystania ze wsparcia bliskich. Przyznane zadośćuczynienia ma bowiem za zadanie złagodzić przeżywane przez powoda negatywne emocje, jak poczucie krzywdy

i rozczarowania. Jednocześnie stanowi godziwe zabezpieczenie przyszłości powoda w sferze jego potrzeb materialnych. Ma ono charakter całościowy i obejmuje wszystkie cierpienia fizyczne i psychiczne, zarówno już doznane, jak i te, które mogą wystąpić w przyszłości.

Z uwagi na fakt wcześniejszej wypłaty powodowi przez stronę pozwaną kwoty 20.000 złotych tytułem zadośćuczynienia oraz zasądzonej od sprawcy przedmiotowego wypadku nawiązki w wysokości 10.000 złotych, ostatecznie Sąd Okręgowy zasądził na rzecz powoda tytułem zadośćuczynienia kwotę 70.000 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od daty wyrokowania, tj. od dnia 13 czerwca 2012r. W pozostałym zakresie Sąd Okręgowy oddalił żądanie powoda o zadośćuczynienie, z uwagi na jego niewykazanie i wygórowany charakter.

W zakresie renty na zwiększone potrzeby Sąd Okręgowy zasądził na rzecz pozwanego rentę po 150 złotych miesięcznie, poczynając od dnia 14 września 2010r., określając warunki jej płatności wraz z ustawowymi odsetkami w razie uchybienia terminowi płatności którejkolwiek z rat. Określając wielkość rzeczony renty Sąd uwzględnił zwiększone potrzeby powoda w postaci stałych wydatków obejmujących koszty opieki, rehabilitacji, leków, terapii – oddziaływania psychoatryczno-psychologicznego oraz odpowiedniego wyżywienia. Z uwagi na ograniczony, a w konsekwencji utrudniony dostęp do konsultacji psychiatryczno-psychologicznych w ramach świadczeń finansowanych przez NFZ i jednocześnie konieczność zapewnienia powodowi systematycznej, fachowej opieki medycznej we wskazanym zakresie, pośród uzasadnionych, zwiększonych potrzeb powoda Sąd Okręgowy uwzględnił m. in. potencjalne koszty prywatnych wizyt u psychologa bądź psychiatry (przyjmując cenę pojedynczej wizyty w wysokości 80 – 100 zł).

W przedmiocie kosztów procesu Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 100 kpc, zasądając od strony pozwanej na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Kaliszu część nieuiszczonych kosztów sądowych, zaś na rzecz powoda zwrot kosztów zastępstwa procesowego.

(uzasadnienie k. 366 - 373)

Powód zaskarżył powyższy wyrok apelacją w części, tj. w zakresie punktu 1 lit. a)

w zakresie określenia początkowego dnia terminu naliczania odsetek ustawowych od zasądnego zadośćuczynienia oraz punktu 3 kwestionowanego wyroku, tj. oddalenia roszczenia o zadośćuczynienie ponad kwotę 70.000 złotych, zarzucając obrazę zarówno prawa:

I. procesowego, tj. art. 233 § 1 kc, poprzez niedostateczne rozważenie całokształtu okoliczności sprawy przy ocenie rozmiaru krzywdy doznanej przez powoda;

II. a także prawa materialnego, tj. niewłaściwe zastosowanie art. 445 kc, poprzez nieprawidłowe ustalenie wysokości zasądzonego zadośćuczynienia w oparciu o zebrany w sprawie materiał dowodowy, jak również art. 455 kc w zw. z art. 481 § 1 kc, poprzez nieprawidłowe oznaczenie początkowego terminu naliczania odsetek od zasądzonej kwoty zadośćuczynienia.

W konkluzji apelujący wniósł o zmianę kwestionowanego wyroku w zaskarżonej części i zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kwoty 120.000 zł zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami za zwłokę od dnia 1 października 2007r. do dnia zapłaty, a także zasądzenie od pozwanego kosztów procesu za obie instancje według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego, ewentualnie o uchylenie kwestionowanego wyroku i przekazanie sprawy w tym zakresie Sądowi I Instancji.

(apelacja powoda k. 376 - 379)

Strona pozwana również zaskarżyła powyższy wyrok apelacją w części, tj. w zakresie punktu 1 lit. d) w zakresie zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda renty z tytułu zwiększonych potrzeb w kwocie po 150 zł miesięcznie, poczynając od dnia 14 września 2010r., oraz punktów: 5 i 6 w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach procesu.

Apelująca zarzuciła naruszenie zarówno prawa:

I. procesowego, tj.:

1. art. 233 § 1 kpc, poprzez niedostatecznie wnikliwe i wszechstronne rozważenie zebranego w sprawie materiału dowodowego i przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów, przez przyjęcie - przy ustalaniu okoliczności faktycznych, mających wpływ na treść rozstrzygnięcia - że zwiększeniu uległy potrzeby powoda w sposób powodujący uszczerbek w jego majątku, uzasadniający konieczność finansowania tych potrzeb przez pozwanego oraz przyjęcie, iż będzie on musiał korzystać z leczenia w prywatnych gabinetach lekarskich;

2. a także sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, **a mianowicie:**

a) bezpodstawne przyjęcie, że zwiększeniu uległy potrzeby powoda w sposób powodujący uszczerbek w jego majątku, uzasadniający konieczność finansowania tych potrzeb przez pozwanego oraz przyjęcie, iż będzie on musiał korzystać z leczenia

w prywatnych gabinetach lekarskich, podczas gdy zebrany w sprawie materiał dowodowy nie dawał podstaw do przyjęcia takiego ustalenia;

b) błędne przyjęcie, że żądanie powoda w zakresie zasądzenia renty tytułem zwiększonych potrzeb zasługuje na uwzględnienie, wobec ustalenia odpowiedzialności pozwanego wobec powoda na przyszłość za skutki wypadku mogące wystąpić w przyszłości;

II. jak i prawa materialnego, tj.:

1. zastosowanie art. 444 § 2 kc, mimo braku spełnienia dyspozycji tego przepisu i w konsekwencji błędne przyjęcie, że zwiększeniu uległy potrzeby powoda, w sposób powodujący uszczerbek w jego majątku, uzasadniający konieczność finansowania tych potrzeb przez pozwanego;

2. błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 361 § 1 kc, polegające na ustaleniu adekwatnego związku przyczynowego pomiędzy czynem sprawcy wypadku, a kosztami prywatnych wizyt lekarskich wynikających z niewydolności publicznej służby zdrowia;

3. niezastosowanie przepisu art. 6 kc i nieoddalenie w całości powództwa o zasądzenie comiesięcznej renty z tytułu zwiększonych potrzeb, pomimo nieprzedstawienia przez powoda żadnego obiektywnego dowodu na okoliczność braku możliwości refundacji kosztów leczenia psychologicznego i psychiatrycznego w ramach świadczeń z NFZ.

W konkluzji apelująca wniosła o zmianę kwestionowanego wyroku w zaskarżonej części i oddalenie powództwa w tym zakresie i zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, ewentualnie o uchylenie kwestionowanego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

(apelacja pozwanego k. 388 – 389v)

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja powoda jest zasadna, zaś apelacja strony pozwanej jest bezzasadna.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do apelacji powoda należy podnieść, że krzywda jako niematerialna szkoda na osobie ze swojej natury jest trudna do oszacowania w wartościach wymiernych ekonomicznie. Niemniej na podstawie bogatego orzecznictwa sądów powszechnych i Sądu Najwyższego przez lata wypracowano kryteria, w świetle których należy ustalać okoliczności determinujące rozmiar krzywdy, a w konsekwencji wymiar zadośćuczynienia, jako jej majątkowej rekompensaty.

W myśl art. 361 § 2 kc naprawieniu w całości podlega wszelka wyrządzona szkoda, w tym szkoda niemajątkowa na osobie. Kryteria istotne przy ustalaniu „odpowiedniej” sumy zadośćuczynienia to m. in.: rodzaj naruszonego dobra, zakres i rodzaj rozstroju zdrowia, czas trwania cierpień, wiek pokrzywdzonego, intensywność ujemnych doznań fizycznych i psychicznych, rokowania na przyszłość, konsekwencje uszczerbku na zdrowiu poszkodowanego w życiu osobistym i społecznym, stopień winy sprawcy (wyrok SN z 20.04.2006r., IV CSK 99/05, opubl. w LEX nr 198509, wyrok SN z 10.06.1999r., II UKN 681/98, opubl. w OSNP 2000/16/626, wyrok SN z 18.12.1975r., I CR 862/75, opubl. w LEX nr 7781, wyrok SN z 13.03.1973r., II CR 50/73, opubl. w LEX nr 7228 wyrok SA w Katowicach z 3.11.1994r., III APr 43/94, opubl. w OSA 1995/5/41). Zadośćuczynienie z reguły określa się w pieniądzu, choć ma ono na celu naprawienie szkody niemajątkowej, wyrażającej się krzywdą w postaci cierpień fizycznych i psychicznych poszkodowanego, dlatego ustalając kwotę zadośćuczynienia należy mieć na uwadze rozmiar tych cierpień, związanych z zaistnieniem wypadku, jak i niedogodności powstałe wskutek doznanego urazu oraz długotrwałego leczenia, a także trwałych negatywnych następstw wypadku (wyrok SA w Białymstoku z 1.02.2005r., III APa 9/04, opubl. w OSAB 2005/2/40). Zadośćuczynienie należne osobie poszkodowanej deliktem ma na celu złagodzenie doznanego cierpienia fizycznego i moralnego. Wysokość zadośćuczynienia musi zatem pozostawać w zależności od intensywności tych cierpień, czasu ich trwania oraz ujemnych skutków zdrowotnych, jakie osoba poszkodowana będzie zmuszona znosić w przyszłości (wyrok SN z 29.09.2004r., II CK 531/03, opubl. w LEX nr 137577). Stopień uszczerbku na zdrowiu nie może być przyjmowany jako jedyna przesłanka ustalenia wysokości zadośćuczynienia z tytułu trwałego inwalidztwa, spowodowanego wypadkiem. Nie można przecież pomijać czasokresu leczenia się powoda i odczuwania dolegliwości fizycznych, uczucia krzywdy spowodowanej ułomnością, a w konsekwencji utratą przyjemności i radości z życia, szans rozwoju, nauki, pracy, aktywnego udziału w życiu rodzinnym, wychowaniu potomstwa, wreszcie potrzeby samorealizacji, w praktyce utratę, bądź znaczne ograniczenie ogólnej zdolności do życia, a zwłaszcza do samodzielnej egzystencji (wyrok SN z 10.04.1974r., II CR 123/74, opubl. w LEX nr 7457).

Wszelako, z uwagi zatem na ocenny charakter kryteriów ustalenia konkretnej kwoty tytułem zadośćuczynienia, jej określenie jest ze swej istoty objęte sferą swobodnej oceny sędziowskiej, co oczywiście nie może oznaczać dowolności (postanowienie SN z 27.07.2005r., II KK 54/05, opubl. w LEX nr 152495). Stąd określając wysokość należnego tytułem zadośćuczynienia świadczenia pieniężnego Sąd musi się kierować wskazanymi wyżej kryteriami, mając na uwadze całokształt okoliczności każdego rozpatrywanego przypadku.

W tym miejscu należy podnieść, że na etapie postępowania apelacyjnego Sąd II instancji może dokonać korekt zasądzonego przez Sąd I instancji zadośćuczynienia tylko wtedy, gdy Sąd ten nie uwzględnił wszystkich okoliczności i czynników uzasadniających przyznane świadczenie, dopuszczając się tzw. „błędu braku” albo niewłaściwie ocenił całokształt tych - należycie ustalonych i istotnych okoliczności, popełniając tzw. „błąd dowolności” (wyrok SA w Lublinie z 10.05.2001r., II AKa 81/01, opubl. w OSA 2001/12/96). Stąd korygowanie przez Sąd II instancji zasądzonego zadośćuczynienia może być aktualne w zasadzie tylko wtedy, gdy przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności sprawy, mających wpływ na jego wysokość, jest ono niewspółmiernie nieodpowiednie, tj. albo rażąco wygórowane, albo rażąco niskie (wyrok SN z 18.11.2004r., I CK 219/04, opubl. w LEX nr 146356).

Mając powyższe na uwadze, w świetle całokształtu okoliczności analizowanej sprawy, zdaniem Sądu Apelacyjnego, za uzasadnione należało uznać podniesione, w zgłoszonym przez powoda środka odwoławczym, zarzuty obrazy zarówno prawa procesowego, jak

i materialnego, w tym szczególnie tj. art. 445 § 1 kc, poprzez zasądzenie na rzecz powoda zadośćuczynienia w kwocie nieadekwatnej do rozmiaru i charakteru doznanych przez niego cierpień fizycznych i psychicznych oraz trwałego uszczerbku na zdrowiu.

W ocenie Sądu Apelacyjnego przy uwzględnieniu roszczenia powoda

o zadośćuczynienie Sąd I instancji w niedostatecznym stopniu wziął pod uwagę charakter naruszonego u powoda, w wyniku przedmiotowego wypadku, dobra osobistego tj. zdrowia

– jako zasadniczego i najcenniejszego, obok życia, dobra osobistego - jak również stopień jego naruszenia, a także rozmiar wynikłych stąd cierpień fizycznych i psychicznych oraz trwałych negatywnych następstw rzeczowego wypadku. K. Z. doznała bowiem poważnego urazu głowy i mózgu, tj. mnogiego stłuczenia mózgu ze szczeliną złamania w kości czołowej i potylicznej oraz stłuczenia płuca lewego, co ostatecznie skutkowało znacznym, tj. 50 % trwałym uszczerbkiem na zdrowiu powoda, co do którego rokowania na przyszłość właśnie m. in. z uwagi na rozmiar i naturę urazów nie są korzystne. Dowodzi tego istotne pogorszenie stanu zdrowia powoda na przestrzeni relatywnie krótkiego okresu czasu, tj. 2009 – 2011r. o kolejne 20 % (orzeczenia lekarza orzecznika ZUS k. 36 i 263). U powoda zdiagnozowano chorobę przewlekłą w postaci organicznych zaburzeń afektywnych po urazie mózgu, zaburzenia osobowości, skutkujące zaburzeniami pamięci i koncentracji uwagi, obniżeniem sprawności w trudnych sytuacjach społecznych, drażliwością, skłonnością do zachowań impulsywnych, zmianą tempa i zborności wypowiedzi (opinia psychologiczna

- k. 289). Nadto w wyniku doznanego urazu powód doznał znacznych ubytków uzębienia, które występują do chwili obecnej. Miał usuwane pozostałe, popękane zęby. Dodatkowo powód utracił de facto zdolność do pracy, a także do uczestniczenia w życiu rodzinnym

w dotychczasowy sposób, a zatem zakres negatywnych następstw przedmiotowego wypadku u powoda także w sferze społecznej jest doniosły. Będąc znacznie ograniczonym

w wykonywaniu choćby czynności życia codziennego, wymagając systematycznej opieki oraz konsultacji i terapii psychiatryczno-psychologicznej powód utracił poczucie niezależności i stabilności oraz możliwość samorealizacji i swobodnego kierowania swoim postępowaniem.

Wobec powyższego, w przekonaniu Sądu Apelacyjnego dochodzona przez powoda kwota 120.000 złotych tytułem zadośćuczynienia jest uzasadniona rozmiarem i naturą doznanej krzywdy, w tym przytoczonym negatywnym skutkiem przedmiotowego wypadku, które uszły uwadze Sąd I instancji, przy określeniu wielkości odpowiedniego zadośćuczynienia. Nadto dla wysokości należnego powodowi zadośćuczynienia nie bez znaczenia pozostawały również okoliczności przedmiotowego wypadku, w tym zawinione zachowanie sprawcy poruszającego się po fragmencie drogi wyłączzonej z ruchu, z uwagi na odbywające się tam roboty drogowe.

Natomiast za chybione i niezrozumiałe wręcz Sąd Apelacyjny uznał zarzuty powoda formułowane w zakresie rozstrzygnięcia w przedmiocie określenia początkowego terminu odsetek ustawowych od zasądzonego zadośćuczynienia przede wszystkim dlatego, że określenie doznanej przez powoda szkody nastąpiło na dzień wyrokowania,

z uwzględnieniem powstałego na przestrzeni lat 2009 – 2011 pogorszenia stanu zdrowia (trwałego uszczerbku na zdrowiu) powoda. Nadto wezwany jeszcze przez Sąd Okręgowy w toku postępowania międzyinstancyjnego do sprecyzowania żądania w zakresie zmiany wyroku odnośnie odsetek od dochodzonej kwoty 120.000 złotych zadośćuczynienia (k. 385 i 387) profesjonalny pełnomocnik powoda podał, że domaga się wskazanej kwoty zadośćuczynienia „wraz z ustawowymi odsetkami za zwłokę od dnia 3 stycznia 2012r. do dnia zapłaty” (k. 395).

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 386 § 1 kpc, z apelacji powoda Sąd Apelacyjny zmienił kwestionowany wyrok w zakresie punktów: 1a, 3 i 5 w ten sposób, że w punkcie 1 a zasądzoną z tytułu zadośćuczynienia kwotę 70.000 złotych podwyższył do kwoty 120.000 złotych wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 3 stycznia 2012r. Natomiast wskazaną w punkcie 5 wyroku (do pobrania od strony pozwanej na rzecz Skarbu Państwa) kwotę 8.345,57 złotych podwyższył odpowiednio do kwoty 10.018,75 złotych, uwzględniając proporcjonalny, według wartości przedmiotu sporu, wzrost udziału strony pozwanej w obowiązkach pokrycia nieuiszczonych, a przypadających na pozwaną kosztów sądowych.

Odnosząc się zaś do zarzutów obrazy zarówno prawa procesowego, jak i materialnego sformułowanych przez stronę pozwaną, odnoszących się w istocie do kwestionowania zasadności uwzględnienia roszczenia powoda o rentę z tytułu zwiększonych potrzeb, Sąd Apelacyjny uznał je za chybione, co skutkowało oddaleniem w całości apelacji strony pozwanej, na podstawie art. 385 kpc, jako bezzasadnej.

Sąd Apelacyjny stwierdził bowiem, że wbrew argumentom strony pozwanej już choćby w świetle zasad logicznego rozumowania i doświadczenia życiowego – nie wspominając o dowodach w postaci powołanych opinii biegłego psychologa oraz psychiatry

- jest oczywiste, że w wyniku przedmiotowego wypadku u powoda – który przed wypadkiem był zdrowym człowiekiem - doszło do uszczerbku majątkowego wynikającego z konieczności ponoszenia wydatków na leki, systematyczną terapię i konsultacje specjalistyczne oraz opiekę. Adekwatny związek przyczynowo-skutkowy między opisanymi następstwami,

a przedmiotowym zdarzeniem – jako źródłem szkody jest oczywisty, skoro gdyby nie ów wypadek powód nie musiałby, jako zdrowy człowiek, ponosić wskazanych wydatków.

Zatem skoro w świetle treści opinii biegłego psychiatry ze względu na upośledzenie pamięci, powierzchowność oceny sytuacji społecznych, uproszczone wnioski

i sztywność myślenia powód nie jest zdolny do pracy i wymaga systematycznej opieki psychiatrycznej (konsultacja raz w miesiącu, a w okresie stabilizacji stanu psychicznego raz na dwa miesiące), przyjmowania leków (ok. 50 zł miesięcznie) i oddziaływania psychoterapeutycznego (raz w miesiącu), w tym terapii rodzinnej – przy czym koszt pojedynczej wizyty u psychologa lub psychiatry to wydatek ok. 80 – 100 zł (opinia psychiatryczna k. 300 - 317 i k. 350), to zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kwoty po 150 zł miesięcznie tytułem renty na zwiększone potrzeby było uzasadnione. Tym bardziej, że choć świadczenia z zakresu wsparcia psychiatrycznego i psychologicznego są co do zasady finansowane z NFZ, niemniej istniejące w aktualnych realiach – powszechnie znane

- faktyczne ograniczenia w dostępności świadczeń specjalistycznych, czy to z uwagi na limity tych świadczeń, czy to długi okres oczekiwania, w praktyce uniemożliwiają konsekwentne, systematyczne korzystanie przez powoda z nieodpłatnej pomocy medycznej we wskazanym zakresie, na co zwrócił uwagę biegły psychiatra (k. 350). Zwłaszcza, że u powoda systematyczność specjalistycznego oddziaływania terapeutycznego ma decydujące znaczenie, gdyż skuteczność samej farmakoterapii w przypadkach ograniczonego uszkodzenia mózgu nie jest wysoka (k. 350).

W przedmiocie kosztów procesu, na podstawie art. 98 § 1 i 3 kpc w zw. z art. 108 § 1 kpc i art. 391 § 1 kpc oraz § 2 ust. 1 i 2, § 6 pkt 6 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenie przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.), Sąd Apelacyjny zasądził od strony pozwanej na rzecz powoda kwotę 2.700 złotych, tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t.j. Dz. U. z 2010r., Nr 90, poz. 594 ze zm.) Sąd Apelacyjny nakazał pobrać od strony pozwanej na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Płocku kwotę 2.500 złotych tytułem nieuiszczonej przez powoda opłaty od apelacji, stanowiącej 5 % wartości przedmiotu zaskarżenia, tj. 50.000 złotych (120.000 – 70.000 zł), stosownie do treści art. 3 ust. 2 pkt 2 w zw. z art. 13 ust. 1 powołanej ustawy o kosztach sądowych.